

Wprowadzenie teoretyczne:

Co to jest wielotaśmowa Maszyna Turinga?

Odpowiedź:

Maszynę Turinga $MT = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, q_0, q_{ACC}, q_{REJ})$, z funkcją przejścia określoną jako $\delta: Q \times \Gamma^k \rightarrow Q \times \Gamma^k \times \{L, R, \_ \}^k$, gdzie $k > 0$ nazywamy k -taśmową maszyną Turinga.

Przykład

Ideę działania wielotaśmowej maszyny Turinga przedstawimy na podstawie maszyny Turinga rozpoznającej język $L = \{a^n b^{2n} c^{3n} : n \geq 1\}$.

Wykorzystamy maszynę z czterema taśmami. Jakie jest działanie maszyny?

1. Na pierwszej taśmie znajduje się słowo wejściowe w . Sprawdzamy czy słowo w ma odpowiednią strukturę. Wystarczy sprawdzić, czy najpierw występują litery a , potem b , a na końcu c . Jeśli nie, odrzucamy.
2. Jeśli słowo jest właściwej postaci, sprawdzamy czy zgadza się liczba odpowiednich liter.
3. Na drugą taśmę przepisujemy tyle liter a ile posiada słowo wejściowe w .
4. Na trzecią taśmę wpisujemy słowo mające dwa razy tyle liter b co słowo na drugiej taśmie.
5. Na czwartą taśmę wpisujemy słowo mające trzy razy tyle liter c co słowo na drugiej taśmie.
6. Do słowa na taśmie 2 dopisujemy słowo z taśmy 3. Kasujemy słowo na taśmie 3.
7. Do tak powstałego słowa na taśmie 2 dopisujemy słowo z taśmy 4. Kasujemy słowo na taśmie 4.
8. Sprawdzamy czy słowa na taśmie pierwszej i drugiej są identyczne. Jeśli tak, akceptujemy, jeśli nie, odrzucamy.

Zadanie 1

Skonstruuj maszynę Turinga, która wykona mnożenie dwóch liczb zapisanych unarnie.

Zadanie 2

Przyjmijmy $\Sigma = \{0, 1\}$. Skonstruuj maszyny Turinga rozpoznające następujące języki:

- a. zbiór palindromów
- b. $\{w\$w : w \in \Sigma^*\}$

Zadanie 3

Skonstruuj maszynę Turinga obliczającą funkcję $\lceil \log_2 n \rceil$ reprezentowaną unarnie.

Zadanie 4

Skonstruuj maszynę Turinga obliczającą funkcję 2^n reprezentowaną unarnie.

Zadanie domowe

1. Zaprojektuj maszynę Turinga dodającą dwie liczby w zapisie binarnym.
2. Skonstruować maszynę Turinga rozpoznającą zbiór ciągów reprezentujących binarnie liczby pierwsze. (dla ochotników)
3. Zaprojektuj maszynę Turinga generującą $L = \{0^n 1^n \mid n \geq 1\}$, czyli wypisującą słowo $0^n 1^n$ dla wprowadzonej na taśmę liczby naturalnej $n \geq 1$.